

List of Signatures

Page 1/1

 Redegjørelse Åpenhetsloven NILU 2026.pdf

Name	Method	Signed at
Oseland, Stina Ellevseth	BANKID	2026-06-22 10:03 GMT+02
Amundsen, Filip	BANKID	2026-06-22 14:11 GMT+02
Ruud, Kenneth	BANKID	2026-06-20 16:28 GMT+02
Støle, Elisabeth Maråk	BANKID	2026-06-19 11:10 GMT+02
Eide, Gro	BANKID	2026-06-19 13:05 GMT+02
Nordlander, Eric Tomas	BANKID	2026-06-24 09:34 GMT+02
Bjørklund, Kjetil	BANKID	2026-06-23 11:17 GMT+02
Uggerud, Hilde Thelle	BANKID	2026-06-22 10:35 GMT+02

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

External reference: 041A34F2D7AC42A8AA18AEC60C20493E

Innhold

1	Innledning	1
2	NILUs tilnærming til Åpenhetsloven	2
3	Beskrivelse av NILUs virksomhet	2
4	Evaluering av NILUs leverandører	5
5	Evaluering av NILUs samarbeids- og forretningspartnere	7
6	Konklusjon og videre arbeid	9

1 Innledning

Åpenhetsloven, LOV-2021-06-18-99, trådte i kraft 1. juli 2022 og har som formål å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer eller levering av tjenester. Videre har loven som formål å sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter/bedrifter håndterer negative konsekvenser på disse områdene som følge av sin virksomhet. Loven omfatter alle større virksomheter hjemmørende i Norge. Begrepet «større virksomheter» er definert i regnskapsloven og NILU er i henhold til denne definert som en «større virksomhet».

Ifølge loven skal virksomheter gjennomføre årlige aktsomhetsvurderinger i tråd med retningslinjer utarbeidet av OECD, og en redegjørelse basert på disse vurderingene skal publiseres på virksomhetens hjemmeside senest innen 30. juni hvert år. Deretter plikter virksomheter å svare på eksterne henvendelser angående informasjon om hvordan virksomheten håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser knyttet til det som er publisert fra aktsomhetsvurderingen. Forbrukertilsynet er satt til å følge opp denne rapporterings- og informasjonsplikten.

Aktsomhetsvurderingene er risikobaserte, og tiltakene en bedrift gjennomfører i sin vurdering bør samsvare med alvorlighetsgraden og sannsynligheten for den negative påvirkningen. Bedriften må vurdere alle sine leverandører og forretningspartnere i denne prosessen, og også vurdere hele leverandørkjeden. Særlig for det siste vil det være krevende å skaffe full oversikt over negative faktorer, men det er mulig å basere aktsomhetsvurderingen på andre bedrifters/leverandørers/samarbeidspartneres publiserte vurderinger. «Høyrisikolisten» fra DFØ (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring) er en nyttig rettesnor i denne sammenhengen, og gir informasjon om produktkategorier med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden. Et viktig poeng med aktsomhetsvurderingene er at de skaper bevissthet hos virksomheter og er forebyggende over tid.

I henhold til Åpenhetslovens §5 «Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger» skal redegjørelsen minst inneholde a) en beskrivelse av bedriftens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere negative aspekter relatert til åpenhetsloven, b) opplysninger om faktiske negative konsekvenser bedriften har avdekket med sitt virke og c) opplysninger om hvilke tiltak bedriften har iverksatt for å stanse eller begrense disse negative konsekvensene. NILUs redegjørelse er i det videre strukturert hensyntatt dette.

NILU publiserte sin redegjørelse i forbindelse med Åpenhetsloven for første gang i juni 2023. Etter dette har fokus vært på å implementere aktsomhetsvurderinger i organisasjonen i det daglige arbeidet og dermed sørge for å unngå/begrense negative konsekvenser som følge av dette. Særlig har dette påvirket arbeidet med innkjøp for NILU. Åpenhetsloven er derimot bare en av flere eksterne føringer NILU har på hvordan instituttet skal velge samarbeidspartnere og leverandører. Akkrediteringen av metodene på laboratoriene setter krav til både leverandører og samarbeidspartnere og legger begrensninger som gjør det vanskelig å bytte leverandører av innsatsfaktorer (som for eksempel kjemikalier) som inngår i kjemiske analyser eller luftmålinger. NILUs ISO-sertifisering har blant annet fokus på miljøkonsekvenser og dette gir også føringer på valg av innsatsfaktorer. NILU er ikke direkte underlagt Sikkerhetsloven, men Eksportkontrollloven er gjeldende og dette legger føringer på hvilke land vi bør samarbeide med og ansette fra. I stor grad er føringene i Eksportkontrollloven sammenfallende med føringene i Åpenhetsloven når det gjelder risikoland. Å se alt dette ovennevnte i sammenheng har vært viktig i arbeidet med å implementere og forankre Åpenhetsloven på NILU, og innkjøpsrutinene er harmonisert for å ivareta alle ulike krav.

Dette dokumentet er en oppdatert versjon av redegjørelsen NILU publiserte første gang i juni 2023 og følger samme mal som tidligere års redegjørelser.

2 NILUs tilnærming til Åpenhetsloven

Selv om vurderingene publiseres en gang i året, gjennomføres de kontinuerlig og er en del av bedriftens daglige virke. Aktsomhetsvurderingene behandles i bedriftens styre og forankres der. Redegjørelsen, dvs. offentliggjøringen av aktsomhetsvurderingen, underskrives i tråd med reglene i regnskapsloven § 3-5. For NILUs del underskrives den av daglig leder og samtlige styremedlemmer. Videre opplyser bedriften i årsberetningen om hvor redegjørelsen er tilgjengelig. Redegjørelsen er ikke en rapport som løfter frem hvor godt bedriften scorer i henhold til bærekraftsmål, men NILU forsøker å gi et ærlig bilde av de bekymringer som finnes og hvordan dette jobbes med.

NILU er i all hovedsak en tjenesteleverandør, og produksjon av fysiske produkter er minimal. Kravene til og risikoen for tjenesteleverandører er i all hovedsak mindre enn for bedrifter som er produktleverandører. Det er likevel viktig å gjennomføre grundig kartlegging og vurdere potensielle negative konsekvenser på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold som følge av NILUs virke. Kartleggingen inkluderer også NILUs heleide datterselskaper. Arbeidet forankres i NILUs ledergruppe i forkant og etterkant av publiseringen av redegjørelsen av aktsomhetsvurderingen.

3 Beskrivelse av NILUs virksomhet

NILU ble etablert som statlig forskningsinstitutt i 1969, og gjort om til non-profit stiftelse i 1985. Hovedvirksomheten har vært luftforskning, fra starten av særlig knyttet til lokal og langtransportert luftforurensning, men den faglige profilen har over tid utviklet seg. NILU er i dag et klima- og miljøinstitutt som gjennomfører forskning, leverer tjenester og bevisstgjør samfunnet om bærekraftige løsninger og prosesser og effekter knyttet til atmosfærens sammensetning, klimaendringer, luftkvalitet og miljøgifter.

NILU ledes av et styre og administrerende direktør (CEO). Styret består av fem eksterne medlemmer og to ansatte-representanter. Instituttet har seks fagavdelinger som ledes av forsknings- og avdelingsdirektører. Ledergruppen på NILU består i tillegg av viseadministrerende direktør som bistår CEO og har overordnet ansvar for forskning, strategi og

kvalitet, HR- og kommunikasjonsdirektør, direktør for forretningsutvikling og økonomidirektør. En oversikt over NILUs organisasjon er gitt i figur 1.

Figur 1: NILUs organisasjonskart.

NILUs verdigrunnlag er Integritet – Kompetanse – Samfunnsnytte:

- **Integritet:** NILU er, som et forskningsinstitutt, helt avhengig av at det ikke kan stilles spørsmål ved vår uavhengighet og troverdighet. Dette medfører at vi ikke kan ta politiske eller økonomiske hensyn i våre konklusjoner og ikke la oss påvirke til å tilpasse våre råd og konklusjoner til kortsiktige ønsker og behov.
- **Kompetanse:** NILUs styrke er og må være instituttets samlede kompetanse. Dette omfatter både sterk kompetanse innen våre spesifikke fagdisipliner og kompetanse i å utnytte denne sterke fag-kompetansen i samarbeid med andre fagretninger og -disipliner.
- **Samfunnsnytte:** NILU er et anvendt forskningsinstitutt som i hovedsak skal utføre forskning som raskt kan bidra til å løse utfordringer og problemer i samfunnet gjennom publisering, rådgiving og utvikling av nye tjenester eller produkter.

NILUs virksomhetside:

- NILU skal være et forskningsinstitutt med høy faglig kvalitet og relevant kompetanse på kjerneområdene atmosfærens sammensetning, klimaendringer, luftkvalitet, miljøgifter, helseeffekter, bærekraftige systemer, sirkulær økonomi og digitalisering.
- NILU skal gjennom forskning, tjenester, innovasjon og muliggjørende teknologier bidra til bærekraftige løsninger på relevante samfunns- og næringslivsutfordringer.
- NILU skal ha ledende infrastruktur, herunder laboratorier, observatorier og åpne datasentre.

NILUs personalhåndbok er et internt dokument tilgjengelig for alle ansatte og gir retningslinjer og beskriver reglementet for ansettelsesforholdet på NILU. Her beskrives bl.a. hvilke HMS-retningslinjer/regler som gjelder og etiske retningslinjer for arbeidet på NILU er beskrevet her. Disse etiske retningslinjene er også tilgjengelig for eksterne på NILUs web-sider <https://nilu.no/om-nilu/etiske-retningslinjer/>. Her beskrives hvilke krav NILU stiller og hvordan instituttet forholder seg til sine myndigheter, oppdragsgivere, samarbeidspartnere, leverandører og underleverandører. NILU har etablert sitt eget forskningsetiske utvalg som lokalt skal behandle saker knyttet til vitenskapelig uredelighet og generelt bistå instituttet med opplæring knyttet til forskningsetikk.

NILU etterlever norsk lov og det er ikke stor risiko (usannsynlig) at NILU selv krenker grunnleggende menneskerettigheter eller har uanstendige arbeidsforhold for sine ansatte. Foruten minstekrav gitt i norsk lov tilbyr instituttet en rekke fordeler for sine ansatte som ekstra fridager, fleksibel arbeidstid, støtte til bedriftsidrettslag, subsidiert kantine, svært god pensjonsordning, med mer. NILU har et godt samarbeid med de ansatte gjennom 4 fagforeninger etablert på instituttet. Langsiktighet i ansettelsesforhold er viktig for å ivareta og videreutvikle instituttets spesialkompetanse og NILU har fokus på trivsel på jobb for at de ansatte skal produsere godt. NILU gjennomfører medarbeiderundersøkelser hvert andre år og bruker resultatene fra disse aktivt bl.a. for å oppdage og følge opp utfordringer med arbeidsmiljøet. NILUs ansatte er i all hovedsak fast ansatte og korttidsansettelser benyttes som hovedregel kun for Ph.d.-studenter og post Docs, samt for vikarer i forbindelse med permisjoner/sykemeldinger.

Om noe, har NILU (som de fleste andre forskningsinstitutt) en mulig utfordring knyttet til at forskerne er ansatt i «særlig uavhengig stilling». Dette betyr at de har stor fleksibilitet når det gjelder arbeidstid og delvis også arbeidssted (hjemmekontor) og det er basert på prinsippet «frihet under ansvar». Dette gir de ansatte stor frihet til å utvikle sin forskning innenfor instituttets virksomhetsområde så lenge vedkommende skaffer finansiering for sitt arbeid. Disse ansatte har derimot i utgangspunktet ikke rett til å få overtidsbetalt, men forskerne har mulighet til å opparbeide seg fleksitimer som de senere kan avspasere. NILU har fokus på at de enkelte ansatte ikke skal arbeide for mye og samle seg opp for mange fleksitimer uten å avspasere, men det er for noen en utfordring å begrense arbeidsinnsatsen. Dette kan være fordi de er svært motivert for dette av faglige og karrieremessige grunner, men det kan også være fordi de har tatt på seg eller blitt tildelt en for stor arbeidsmengde. Stress og ansatte som føler på for høye forventninger til egne prestasjoner er et spesielt fokusområde for NILU i 2025/2026. Dette er ett av temaene som følges opp gjennom et lederutviklingsprogram for alle personalledere frem til september 2026. NILU følger også opp oppsamling av fleksitimer og feriedager på månedlig basis, og anmoder ansatte om å ta ut ferie og avspaseringsdager. Ansatte må legge planer for å ta fri og NILU følger opp at planer følges.

I tillegg til å vurdere NILUs egne arbeidsforhold for bedriftens ansatte involverer aktsomhetsvurderingen NILUs leverandører og forretningspartnere. Dette inkluderer å kartlegge sentrale leverandører og forretningspartnere og deretter undersøke og følge opp hvordan disse overholder retningslinjene i Åpenhetsloven. De fleste store norske

bedrifter har per våren 2026 forberedt seg for kravene til rapportering og innsyn og har derfor publisert dokumentasjon om hvordan de jobber med menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. En del utenlandske bedrifter har også tilsvarende retningslinjer på plass, men enkelte norske og utenlandske bedrifter mangler gode retningslinjer eller gjør dem ikke tilgjengelig for eksterne.

4 Evaluering av NILUs leverandører

NILU har svært mange leverandører av ulike produkter og tjenester og aktsomhetsvurderingen har derfor i hovedsak satt søkelys på leverandører med en akkumulert leveranse på over 500 tusen kroner i perioden 1. januar 2025 til 31. desember 2025 – disse er i det videre omtalt som «store leverandører». De utgjør 44 stykker og NILU har samlet i perioden handlet varer og tjenester for 89.9 millioner kroner fra dem. Totalt har NILU 504 leverandører i perioden og har totalt handlet varer og tjenester for 116.8 millioner kroner. I tillegg til de store leverandørene har samtlige leverandører av produkter som er inkludert på «Høyrisikolisten» fra DFØ blitt inkludert i kartleggingen. For NILUs del utgjør dette innkjøp av IT-produkter, engangshansker, kontorrekvisita som tusjer o.l. og kaffe/te. Alle leverandører i den valgte perioden har slik sett blitt undersøkt, men det er kun de største og de som leverer produkter inkludert på Høyrisikolisten som har blitt evaluert i detalj.

I tidligere års undersøkelser har NILU først vurdert hva leverandøren har av offentlig tilgjengelig informasjon via sine nettsider og deretter kontaktet dem per epost hvis noe er uklart eller mangelfullt. Denne gangen har det ikke vært nødvendig å kontakte noen kunder i etterkant og generelt har mange leverandører gode beskrivelser offentlig tilgjengelig. NILU har over noen uker dokumentert alle funn i et internt dokument som danner grunnlaget for den videre vurderingen og evalueringen av leverandørene. Denne er oppsummert i det følgende.

NILUs største og tredje største leverandører leverer pensjonstjenester for NILUs ansatte. Dette er en stor privat aktør og en statlig aktør. Den private aktøren investerer store beløp i eksterne selskap via sine pensjonsfond og i prinsippet er det en mulig risiko for brudd på menneskerettigheter i alle disse eksterne selskapene. Pensjonsleverandøren viser derimot til strenge krav til selskapene de investerer i på sine hjemmesider, og risikoen for negative konsekvenser med hensyn på Åpenhetsloven er derfor ansett som liten. De publiserte en grundig redegjørelse i forbindelse med kravene fra Åpenhetsloven februar 2026. Den statlige leverandøren viser også til retningslinjer for sine innenlands-fond og risikoen vurderes også her som liten.

Andre store leverandører inkluderer statlige aktører NILU kjøper tjenester fra eller leier lokaler av, i forbindelse med instituttets aktiviteter på Svalbard/Ny-Ålesund og i Tromsø. Disse mangler generelt gode retningslinjer relatert til Åpenhetsloven (og er heller ikke pålagt å ha det), men risikoen for negative funn hos disse er ansett som svært liten. I 2025 kjøpte også NILU tjenester, en Konseptvalgsutredning, fra en stor statlig forvaltningsbedrift i forbindelse med en mulig fremtidig relokalisering av NILU hovedkontor. Denne aktøren er heller ikke pålagt å rapportere i henhold til Åpenhetsloven, men har en god bærekraftsrapport for 2025 som bl.a. beskriver åpen og etisk styring.

Store leverandører som kan involvere en utfordring med åpenhetsloven, er knyttet til innkjøp for instituttets måle- og laboratorievirksomhet, samt innkjøp av IT-utstyr. NILU handler måle- og analyseinstrumenter fra en rekke faste leverandører, og har én stor og noen mindre leverandører av kjemikalier og forbruksmateriell. For IT-utstyr har instituttet flere faste relativt store leverandører. En gjennomgang av alle disse leverandørene gir et sammensatt bilde:

- Den største leverandøren, som leverer mye kjemikalier og forbruksmateriell til laboratoriet, leverer egen redegjørelse under Åpenhetsloven, senest i juni 2025. Selskapet beskriver en kompleks og bred forsyningskjede for sine mange produkter og at de tar ansvar for å sikre at denne forsyningskjeden er bærekraftig. Derimot er aktsomhetsvurderingen deres svært kort beskrevet, og det er vanskelig å bedømme hva de faktisk gjør.
- NILU har kjøpt to kostbare måle- og analyseinstrumenter fra internasjonale leverandører i 2025. I motsetning til tidligere år har det nå vært mulig å finne gode redegjørelser fra disse leverandørene, delvis via den norske salgsagenten de bruker. Dette er en forbedring i forhold til tidligere år.
- De fleste store norske leverandørene av IT-utstyr/tjenester eller måle- og analyseinstrumenter har nå gode redegjørelser relatert til Åpenhetsloven. Dette er en forbedring i forhold til tidligere år

Andre store leverandører inkluderer:

- Leverandør av renholds- og kantinetjenester – NILU kjøper slike tjenester av en stor internasjonal aktør. Denne har publisert egen redegjørelse for Åpenhetsloven, senest for 2024
- Leverandør av tjenester innen avfallshåndtering – NILU sorterer ut avfall fra sine laboratorier og fra kontor/kantine-driften i en rekke ulike fraksjoner som samles inn og håndteres av et stort privat selskap. Dette selskapet har tilfredsstillende beskrivelser og redegjørelse under Åpenhetsloven.
- Energi og strøm-leverandører – Disse har alle retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og de virker å være ok.
- Andre norske forskningsinstitusjoner – Grunnet måten enkelte kontrakter er organisert på, vil NILU iblant signere kontrakt med sin kunde og deretter signere underleverandøravtaler med andre forskningsinstitutter. Dette er bl.a. vanlig for kontrakter med Miljødirektoratet. I disse tilfellene blir formelt sett forskningsinstitusjonene NILUs leverandører (tjeneste/forsknings-leverandører). Tilsvarende er NILU iblant leverandør til disse når de er hovedkontraktør. Selv om dette formelt er leverandørforhold, er de i praksis NILUs forretningspartnere og omtales derfor også i neste kapittel. Intet negativt er funnet for disse leverandørene/forretningspartnerne og sannsynligheten for negative funn regnes generelt som lav. De fleste av bedriftene har publisert en redegjørelse i forbindelse med Åpenhetsloven i 2024 og dokumenterer hvordan de jobber med problemstillingene. Enkelte av samarbeidspartnerne publiserer strengt tatt en for dårlig redegjørelse fra sin aktsomhetsvurdering og viser kun til prinsipper for hvordan de ønsker å jobbe.
- Konsulent som leverer tjenester relatert til lederutvikling – dette er en liten leverandør som ikke publiserer noe egen redegjørelse og er sannsynligvis heller ikke pålagt dette. Risikoen for negative funn er dessuten vurdert som lav siden dette er ren tjenesteleverandør. NILU forholder seg til en enkeltperson/partner i selskapet og kjøper kun tjenester fra denne.
- Forsikringsleverandører/megler – NILU kjøper de fleste av sine forsikringer via en megler, som igjen handler fra norske forsikringsleverandører. Megleren er et internasjonalt selskap, men den norske delen publiserer en enkel redegjørelse under Åpenhetsloven. Denne er oppdatert, men er kort og beskriver kun prinsippene de jobber etter. De norske selskapene NILU får levert sine forsikringer fra har egne redegjørelser. Disse er heller ikke veldig grundige og er heller ikke alltid oppdaterte.
- Postleverandør – NILU kjøper sine posttjenester fra en større privat eid regional leverandør. Denne har beskrivelser på sine nettsider om retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og hvordan disse følges opp. Men beskrivelsene er ikke oppdatert siden 2023 og det vises kun til retningslinjer for hvordan de ansatte skal jobbe – en god redegjørelse for deres aktsomhetsvurdering mangler.

- Regnskapssystemer og tjenester – NILU har i den aktuelle perioden hatt to ulike leverandører av regnskapssystemer og tjenester. Begge disse har retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og de virker å være ok.
- Ventilasjonssystemer og tjenester – NILU har en fast leverandør av slike systemer og tjenester og denne har gode beskrivelser på sine nettsider om retningslinjer relatert til Åpenhetsloven og hvordan disse følges opp.

Som beskrevet over, har redegjørelsen fokusert på store leverandører, men mindre leverandører av «Høyrisikoprodukter» har også blitt evaluert i mer detalj. Produkter på høyrisikolisten som NILU kjøper inn inkluderer IT-utstyr, kaffe/te, engangshansker og kontorrekvisita. IT-utstyr og engangshansker kjøper NILU kun inn fra «store leverandører» og de er beskrevet over. Kaffe/te kjøper NILU fra en fast mindre leverandør og de har gode beskrivelser på sine nettsider av hvordan de arbeider med sine leverandørkjeder og etisk handel. Kontorrekvisita kjøper også NILU inn fra en fast mindre leverandør og denne har tilsvarende gode beskrivelser tilgjengelig på sine nettsider.

5 Evaluering av NILUs samarbeids- og forretningspartnere

NILU har svært mange samarbeidspartnere med varierende grad av samarbeid. Instituttet har flere samarbeid med andre norske forskningsinstitutter og Åpenhetsloven har blitt diskutert på ledernivå med disse, bl.a. har det blitt utvekslet informasjon om hvordan man kan tilnærme seg utfordringer. Et eksempel er hvordan man skal forholde seg til samarbeid med land som Kina, Pakistan, Iran og Russland. Det er flere hensyn å ta og mens man på den ene siden ønsker samarbeid med aktører i disse landene for å arbeide for bl.a. miljøvern, er det høyere risiko for negative funn relatert til Åpenhetsloven. Eksportloven gir ytterligere begrensninger. NILU har i dag noe, men begrenset samarbeid med partnere i disse landene.

NILU har også andre samarbeidsarenaer i Norge som Miljøalliansen, Forskningsinstituttens Felles-Arena (FFA, under Abelia), CIENS- og Framsenter-samarbeidet. I tillegg er vi også involvert i samarbeid med forskningsinstitusjonene på Kjeller i Lillestrøm (IFE, NORSAR, FFI, UiO-ITS, FFI, Justervesenet). Dette er ulike former for møteplasser og arenaer for prosjektsamarbeid, med kun andre norske forskningsinstitusjoner – private og statlige aktører. I tillegg til dette formelle samarbeidet har NILU og NILUs ansatte utstrakt forsknings- og prosjektsamarbeid med mange (de fleste) norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Disse samarbeidspartnerne er generelt forbundet med lav risiko relatert til brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

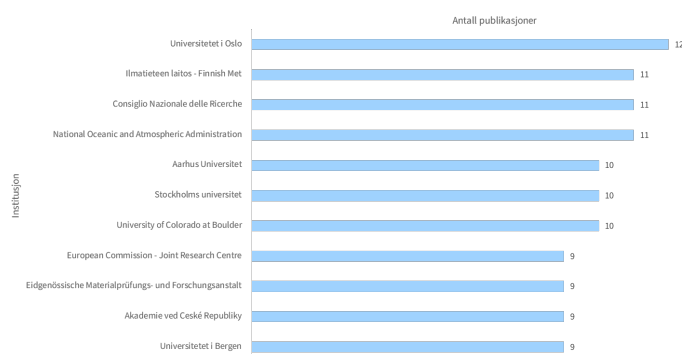
Samarbeid med norske partnere foregår i stor grad i forbindelse med felles prosjektarbeid, for eksempel finansiert av Forskningsrådet, Miljødirektoratet, Klima- og Miljødepartementet eller EU-kommisjonen. I tillegg til norske partnere har NILU også samarbeid med utenlandske aktører i prosjekter og her øker risikoen for negative funn med hensyn på Åpenhetsloven. Særlig gjelder dette prosjektsamarbeid med aktører i land utenfor EU. Gjennom et prosjekt i Forskningsrådet relatert til plastforurensning har NILU samarbeid med en universitetspartner i Kina. Denne partneren er, ved å være statlig aktør, i større eller mindre grad representant for landets regime og landet er kjent for brudd på menneskerettigheter. Samarbeidet med den kinesiske partneren vil fortsette ut 2026 gjennom prosjektet knyttet til undervisning og studentsamarbeid om problemene rundt marin plastforurensning. Tidligere har NILU også hatt prosjektsamarbeid med institusjoner i Russland og Iran, men disse samarbeidene er nå avsluttet.

Samarbeidet med en kinesisk partner slik det er påvist over, innebærer et dilemma. Det er en økt risiko for at NILU indirekte støtter brudd på menneskerettigheter gjennom samarbeidet, men Kina har betydelige miljøutfordringer og det er viktig å samarbeide med dem om forskning rundt problemstillingene. Tidligere forskningssamarbeid NILU har

gjort med kinesiske partnere har også gitt viktige funn og bl.a. kartlagt påvirkning og effekter på menneskers helse i forbindelse med kjemikalieproduksjon i Kina. På grunn av de positive aspektene ved samarbeidet ønsker NILU å fortsette samarbeidet med den kinesiske partneren, men det er nødvendig med stor aktsomhet i forbindelse med slikt samarbeid fremover.

Foruten konkret prosjektsamarbeid har NILU bredt samarbeid med en rekke organisasjoner om felles fagfelleverderte publikasjoner. Ofte er publikasjonsarbeidet knyttet til felles prosjekter, men ikke alltid. Figuren under viser antall samarbeidspublikasjoner i 2025 fordelt på de ti partnerne NILU publiserte mest sammen med. Ingen av disse er fra land store utfordringer knyttet til menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Figur 2: Antall samarbeidspublikasjoner i 2025 fordelt på de ti partnerne NILU publiserte mest sammen med.

Som figur 2 viser, er internasjonalt samarbeid viktig for NILU og de fleste fagfelleverderte publikasjoner de senere årene har hatt minst en forfatter fra ikke-norsk institusjon. I henhold til Åpenhetsloven skal NILU kartlegge overholdelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold hos forretningspartnere som leverer varer eller tjenester direkte til virksomheten. Akademisk forskningssamarbeid gjennom felles fagfelleverderte publikasjoner er sannsynligvis ikke omfattet av dette, men NILU ønsker likevel å opplyse om hvilke land det er stor grad av samarbeid med. Samarbeid med organisasjoner i utsatte land må alltid vurderes opp mot faglige behov, slik det er beskrevet for samarbeid med kinesiske partnere over.

Den kanskje største risikoen for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold for NILU kan oppstå i forbindelse med utveksling av gjesteforskere til Norge fra land med lavere lønninger og lav kostnadsdekning i forbindelse med oppholdet. NILU er kjent med at mange land har lave lønninger for sine fast ansatte forskere, og enda lavere for midlertidige ansatte som doktorstudenter og post docs. Videre kan reisegodtgjørelsene de mottar fra sin organisasjon være langt under det som kreves for å leve i Norge. I slike tilfeller vil NILU måtte støtte gjesteforskeren økonomisk og NILU har derfor innført en regel for gjesteopphold. Dersom den besøkende kommer fra et land med lav lønn/kostnadsdekning og ikke kan få støtte gjennom prosjekt- eller stipendordning, må NILU bistå økonomisk med egne ressurser. For at slik støtte skal gis må samarbeidet være strategisk viktig nok – ellers ønsker ikke NILU å ta imot gjesteforskeren.

6 Konklusjon og videre arbeid

2026 er fjerde året NILU publiserer arbeidet med aktsomhetsvurdering og redegjørelser i forbindelse med dette. **Det er ikke avdekket konkrete negative funn i forbindelse med NILUs virksomhet eller instituttets leverandører og forretningspartnere.** Men, enkelte samarbeidspartnere og leverandører av varer og tjenester har kun overfladiske redegjørelser tilgjengelig på sine nettsider eller de er ikke oppdatert de senere år. Dette reflekterer også hvor vanskelig det er å oppfylle ambisjonene i Åpenhetsloven. NILU har, i likhet med sine underleverandører, et stort antall leverandører og det er svært vanskelig å ha full kontroll gjennom alle forsyningskjeder.

Som nevnt i kapittel 1, er det nødvendig å se arbeidet med Åpenhetsloven i sammenheng med bedriftens kvalitetsrutiner/krav som også legger føringer på NILUs leverandører og samarbeidspartnere. Det er også nødvendig å se loven i sammenheng med andre norske lover som Sikkerhetsloven og eksportkontrollforskriften som også påvirker muligheten til å samarbeide med og ansatte ressurser fra enkelte land. Dette er en del av arbeidet med å implementere og forankre Åpenhetsloven på NILU.

Et viktig aspekt ved Åpenhetsloven er at den virker forebyggende. Ved å arbeide med aktsomhetsvurderingene og redegjørelsen med NILUs ledergruppe og alle som gjør innkjøp på NILU, skapes en bevissthet rundt hva som innebærer risiko og hvordan man kan håndtere denne. Konkret har dette ført til en økt bevissthet rundt risikoen ved å samarbeide med land der menneskerettigheter sannsynligvis brytes, og NILU har endret sine retningslinjer for økonomisk støtte av gjesteforskere for lavkostland.

Lillestrøm, juni 2026

I styret for Stiftelsen NILU

(Digital signatur)

Elisabeth Maråk Støle
Styreleder

(Digital signatur)

Kjetil Bjørklund
Styremedlem

(Digital signatur)

Kenneth Ruud
Styremedlem

(Digital signatur)

Stina Ellevseth Oseland
Styremedlem

(Digital signatur)

Gro Eide
Styremedlem

(Digital signatur)

Hilde Thelle Uggerud
Styremedlem

(Digital signatur)

Filip Amundsen
Styremedlem

(Digital signatur)

Tomas Nordlander
Administrerende direktør

